

Jékely Zoltán kiadatlan versei

Parajd

*Nagvapám házában sír egy kicsi gyermek,
anyja serény kezében az orsó pereg.
Rapsonné felől ősz felhő-fejedelmek
döcögnek lefelé s nehéz szénásszekerek.*

*E faluban immár se rokonunk, se házunk,
temető fűviben egyetlen sírunk is elveszett,
mégis ez a falu a hazánk és a házunk,
mégis minden utunk csak ide-ide vezet.*

*Az a síró gyermek nem az enyém ott,
az az orsó sem nekem suhog, forog,
de enyémelek bizton a hegyszakadékok,
s minden percem örökkévalóságba tántorog.*

Atyai intelem

*„Követve híven Istened,
elsőnek lépsz be ama szent pítvarba,
melybe követnek mindenek.”*

*1975. február 13-ára virradólag, álmomban egy hosszabb,
szózszerű beszéd utolsó mondata volt: apám hangján!
Erre ébredtem. – Azokban a hónapokban, napokban a
Széchenyi-napló fordítása kötött és nyugózott le. A
fáradt agy azonban aludtomban is tovább működött, s nem
lehetetlen, hogy apám hangján voltaképp Széchenyi Ferenc
„intelmét” hallottam – a fiához . . . Hogy a csodálatos
álombeli környezetből és eseményből minél többet megőriz-
hessek, lámpát sem gyújtva firkantottam le ezt, egy
vaktában előhúzott vékony füzetre; és tovább aludtam.
Reggel láttam, hogy Kunszery Gyula különlenyomata
Szerb Antal elhanyagolt Magyar Irodalomtörténetéről.*

1975

Töredékek

*Anyám kedves, fáradtszirmú virága:
újból találkoztunk, Kékliliom.*

*

*Világfa ága csücskén
kis reszkető levélke:
beteg világ – Világunk!*

1980

Márkus Emília néném! . . .

Töredék

Márkus Emília néném!
Íme a bánatos őszben
hajdani kis palotád!
De hol van a kertből a szobrod?
Talán az a kémény,
mely füsttelen ódalg a barna tetőn?
Kaptál-e többet, mint
korodbeli cifra hetéra –

megbecsülésben?
– Nem – szólala keserűn. –
S mondjam-e, mit ér a,
mit ér az egész,
az ezernyi szerep, százmillió szó,
Ófélia, Júlia, Melinda –

----- beste utókor!

Hidegkúti út, 1979. november 15.

Közzétette Győri János

Kovács Sándor Iván

ZRÍNYI FESZÜLET-HIMNUSZA

(II.)

Az eposz előző alkalommal bemutatott* három helye (a II. énekbeli imajelenet a meghajló feszület előtt; Alderán beszéde a XIV. énekben Krisztusról és a feszületről; Zrínyi utolsó buzdító fohásza a XV. ének 102–103. strófájában) a Feszület-himnusz előzményének tekintetű. Az eposz írása közben, különösen a hősköltemény vége felé, az égi megdicsőülés jelenetének közeledtével, sűrűsödnek a feszület-reflexiók; már ekkor készen áll a himnusz koncepciója, s elsőt mozdulhat az elhatározás: egész verssé „kifuttatni” a feszület-motívumot.

„Bán cselekedetét az én kezem írja, / Mellyet Isten lölke elmémben befuja” – fogalmazza meg merészen Zrínyi költői ihletének eredetét és természetét a XIV. ének első versszakában. Az eposzbeli előzményekből soha nem lett volna önálló himnusz, ha az isteni adományként felfogott teremtő inspiráció nem ugyanolyan legbensőbb elhatározásból fakad, mint a „Bán cselekedetét” írni. A *Feszületre* ezért is éppoly szerves része az életműnek, mint a legkiválóbb két költőelőd, Balassi és Rimay esetében az istenes versek.

Ezeket Zrínyi jól ismerte a könyvei között meglévő rendezett váradi kiadásból, amelyben Balassi és Rimay versei már különválasztva szerepelnek. A „parvus libellus” egésze istenes élményt sugall; ez a kis kötet nem hiába volt egy századon át legnépszerűbb foglalat a régi vallásos líránknak. Balassi és Rimay szinte kizárólag istenes énekek szerzőjeként tekint ránk a könyvből. Az ő költészetük jelentékeny istenes hányadát Zrínyi egyetlen verssel közelíti meg, s amikor ezt teszi, a kötet kínálta példák hatására is cselekszik. Mindenekelőtt Rimaynak Balassi halálára írt epicediuma hat rá. A Balassi-epicedium és a *Szigeti veszedelem* közötti összefüggésekre már Ferenczi Zoltán felhívta a figyelmet, majd Kľaniczay Tibor

* A tanulmány első részét áprilisi számunkban közöltük.